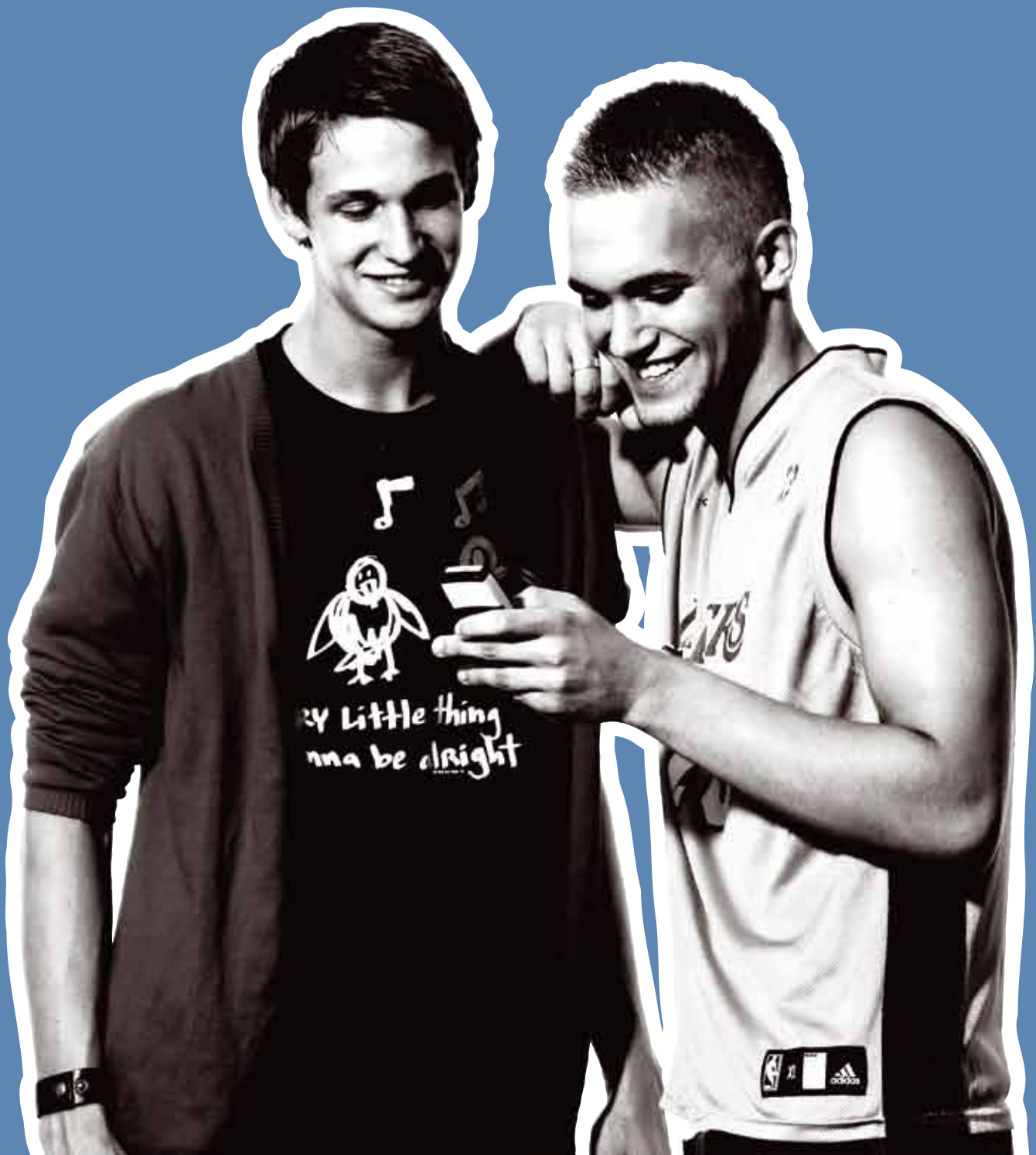

Alkoholpolitik

Alkoholpolitik

Alkoholpolitik

Alkoholpolitik	142
Grundskolen	142
Ungdomsuddannelser	145

ALKOHOLPOLITIK

Grundskolen er et oplagt sted at forebygge problemer med alkohol, da man både kan påvirke elevernes holdninger gennem undervisningen i den enkelte klasse og samtidig opfordre forældrene på forældremøder til at sætte rammer for klassens alkoholforbrug. Men også på ungdomsuddannelserne er der i høj grad brug for tydelige voksensignaler og en klar alkoholpolitik, da undersøgelser viser, at unges alkoholforbrug stiger væsentligt, når de forlader folkeskolen og starter på en ungdomsuddannelse.

Grundskolen

Udarbejdelse af en alkoholpolitik kan skabe en god debat om holdninger til alkohol mellem personale, elever og forældre. Erfaringer viser, at en alkoholpolitik smitter af på livet uden for skolen, så der også her drikkes mindre. Det er ulovligt for unge under 16 år at købe alkohol i butikker, hvilket er et politisk signal om at udskyde alkoholdebuten.

Den alkoholforebyggende indsats i grundskolen bør tage udgangspunkt i en nedskrevet plan, der indeholder mindst tre elementer:

- Fastlæggelse af, på hvilke klassetrin undervisning om alkohol og andre rusmidler skal finde sted.
- Retningslinjer for forældresamarbejde om børn og unges forhold til alkohol.
- Fastlæggelse af en alkoholpolitik, der fx indeholder:
 - Retningslinjer for brug af alkohol på skolen
 - Støttemuligheder i forbindelse med alkoholproblemer
 - Samarbejde med lokalsamfundet
 - Samarbejde med forældre

En lærer eller anden kan udpeges som ansvarlig for udarbejdelsen af skolens alkoholpolitik. Også kollegaer med misbrugsproblemer og elever fra familier med misbrug bør høre under vedkommendes ansvarsområde.

Eksempel på politik for alkohol på skolen

Skolen er en arbejdsplads for såvel lærere som elever. Derfor drikkes der ikke alkohol på skolen, med mindre der er indgået særlige aftaler.

Ved alle arrangementer i skolens regi, hvor eleverne deltager, drikkes der ikke alkohol, med mindre der er indgået særlige aftaler.

Alkohol er ikke noget for børn. Elever drikker derfor ikke alkohol på skolen, hverken til fester eller ved andre arrangementer i skolens regi som fx lejrskoler.

Hvis 10. klasse afholder fester på skolen, må det besluttes af forældrene og læreren i klassen, om der skal være mulighed for at drikke alkohol.

Kilde: "Information til skolebestyrelsen", Undervisningsministeriet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Alkohol i skolen

I en alkoholpolitik skal det være klarlagt i hvilket omfang, der må drikkes alkohol i forbindelse med arrangementer i skolens regi. Desuden skal der være bestemmelser om, hvad skolen vil gøre, hvis reglerne ikke overholdes.

Allerede i 6. -7. klasse begynder nogle enkelte elever måske at drikke alkohol. Det er imidlertid vigtigt at holde fast i, at det ikke er almindeligt at drikke på disse klassetrin, og at alkohol først kommer ind på et senere klassetrin for langt de fleste af de unge. Hvis man tager udgangspunkt i de få, der starter meget tidligt med at drikke, gør man mindretallet til normalen. Det kan have den effekt, at en stor gruppe unge føler sig presset til at starte med at drikke alkohol for at leve op til, hvad der fremstilles som normalt. Debatten om alkohol kan få reklameeffekt, hvis den tages for tidligt, så almindelige unge føler sig forkerte og udenfor, hvis de ikke har erfaring med alkohol.

Før alkoholdebuten er de fleste børn bevidste om, at alkohol kan have negative konsekvenser, og de er som regel kritiske over for, at andre unge drikker. Efter alkoholdebuten ændrer de unges holdning sig, og de får et mere positivt syn på det at drikke, og de glemmer til en vis grad de negative konsekvenser.

Inddragelse af forældre

Hvis der etableres et uformelt netværk mellem forældrene allerede fra de første klassetrin, bliver det lettere at tage mere konfliktfyldte emner som alkohol op senere.

Fra 0. klasse og op kan skolen invitere til forældremøder, hvor man drøfter spilleregler for klassen. Hvis eleverne trives i de små klasser, har det en forebyggende effekt, når udfordringer som bl.a. alkoholforbrug kommer op i teenageårene. Så det er på mange måder vigtigt at grundlægge et godt socialt klasse miljø allerede fra starten. I de små klasser kan man også lære børnene, at det er legalt at sige fra over for dårlig adfærd, så det bliver en vane at tale åbent om klassens sociale liv. I alkoholpolitikken kan fastlægges på hvilket klassetrin, der skal indkaldes til forældremøder, hvor der diskuteres alkohol, se mere i afsnittet *Forældre* p. 149.

Alkoholproblemer

Alkoholpolitikken skal desuden beskrive, hvad skolen vil gøre, hvis reglerne overtrædes. Det vil især være en fordel at lave klare retningslinjer for, hvordan skolen vil hjælpe medarbejdere, elever og forældre, der har problemer med alkohol. Enhver skole vil møde mennesker med misbrugsproblemer blandt elever eller ansatte. Der er desuden en særlig problematik omkring elever, der lever i familier med misbrug. De nedskrevne retningslinjer kan gøre det nemmere og mindre tabubelagt at gribe ind, når en lærer ser tegn på problemer og mistrivsel. Rådgivningen kan gives af særligt uddannede nøglepersoner, som kan være lærere eller sundhedsplejersken.

Eksempel på politik for støtte til personer med alkoholproblemer.

- Skolen har uddannede nøglepersoner, der kan rådgive forældre og elever om støttemuligheder i forbindelse med egne eller andres alkoholproblemer. Her kan man evt. trække på kommunens SSP-konsulent eller anden instans.
- Alkoholnøglepersonerne kan rådgive lærere, der har til opgave at tale med forældre om mistrivsel hos elever pga. forældrenes alkoholproblemer.
- I forhold til lærere har skolen et regelsæt, der svarer til den alkoholpolitik, der findes på andre arbejdspladser.

På alkohol.dk/Lærer/Misbrug findes en beskrivelse af, hvordan en samtale kan gribes an, hvis en elev eller kollega drikker for meget. Desuden har Servicestyrelsen udarbejdet et site til fagpersoner, der arbejder med unge med misbrugsproblemer. Se <http://unges-misbrug.servicestyrelsen.dk>.

Samarbejde med lokalsamfundet

Skolen er en del af lokalsamfundet, og den kan være med til at præge den lokale, kommunale alkoholpolitik og sikre, at de alkoholpolitiske signaler diskuteres og om muligt koordineres. En hensigtserklæring omkring samarbejde med lokalsamfundet kunne lyde således:

- Skolen vil arbejde for, at der sker en koordinering af skolernes alkoholpolitik.
- Skolen vil søge at koordinere alkoholpolitikken mellem skolerne og ungdomsklubberne.

Gennemførelse af en alkoholpolitik

Hvis en alkoholpolitik skal efterleves, skal den være kendt og diskuteret af dem, den omhandler. Derfor skal alkoholpolitikken diskuteres i alle relevante grupper: Skolebestyrelsen, lærerrådet, elevrådet, forældrerepræsentantet såvel som i uformelle sammenhænge med forældre.

Skolebestyrelsen kan lægge op til debat i relevante grupper med et forslag til en alkoholpolitik. Samtidig kan man foreslå, at der kommer et fagligt input til diskussionerne således, at der er et fundament at tage stilling ud fra. Skolebestyrelsen kan herefter på baggrund af debatten formulere det endelige forslag og vedtage det.

Når den endelige alkoholpolitik ligger klar, skal den igennem diskussioner synliggøres på skolen. På den måde bliver alkoholpolitikken ikke blot en hensigtserklæring, men et tydeligt signal om, at alkohol ikke hører hjemme på skolen. Alkoholpolitikken skal med jævne mellemrum, fx én gang årligt, tages op til vurdering og evt. justering. Af retningslinjerne skal fremgå, hvem der har ansvar for revidering og efterlevelse af alkoholpolitikken, det kan fx være skolebestyrelsen.

Se mere på:

"Information til skolebestyrelsen". Undervisningsministeriet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

"Blå mandag" (dkr.dk/børn og unge/blå mandag) og "Sidste skoledag" (dkr.dk/børn og unge/sidste skoledag). Det Kriminalpræventive Råd.

Ungdomsuddannelser

Når unge starter på en ungdomsuddannelse, bliver de ofte også en del af en festkultur. På ungdomsuddannelserne er der ikke tradition for at inddrage forældre, men ved introduktionsmøder kan skolen synliggøre sin alkoholpolitik og orientere forældrene om, hvilken brug af alkohol, skolen tillader, samt hvilken adfærd, der vil føre til sanktioner.

Enhver ungdomsuddannelse bør have en nedskrevet alkoholpolitik, så alle kender de retningslinjer, der gælder for skolen/institutionen. Det er et vigtigt signal at sende til både elever, ansatte og forældre, at institutionen har fastlagte retningslinjer for alkoholforbruget, og at det får konsekvenser, hvis retningslinjerne overskrides.

I Danmark arbejder man på at udskyde alkoholdebuten til det 16'ende år og på at gøre grundskolen alkoholfri. Retningslinjerne er derfor simple for grundskolen – skolen bør være et alkoholfrit område - men på ungdomsuddannelserne er det nødvendigt med mere nuancerede retningslinjer. De unge ønsker også selv retningslinjer. Langt størstedelen giver udtryk for, at de ønsker en klar alkoholpolitik på uddannelsesinstitutionen.

Når unge starter på ungdomsuddannelserne er ikke alle fyldt 16 år, derfor har uddannelsesinstitutionerne et særligt ansvar, når der holdes fester. Ifølge lovgivningen må der ikke sælges alkohol til unge under 16 år – og det gælder også, selv om man kalder festen "en lukket fest". Der må endvidere ikke udskænkes alkohol til unge under 18 år i festmiljøet. Det vil ligeledes være en oplagt ide, at uddannelsesstederne, når der afholdes fester, har uddannede dørmænd og at lærerne står for salget af alkohol.

Del af trivselspolitik

Unge, der hyppigt er fulde, har ofte også andre former for risikoadfærd. Det kan være svært at turde tage dialogen med unge om risikoadfærd, men det er vigtigt at gøre det, for det betyder meget for de unge, hvis der er voksne, der tør spørge ind til, hvordan de har det. På den måde viser man, at man interesserer sig for de unges trivsel. Det er oplagt at udarbejde en samlet sundheds- og trivselspolitik. Undersøgelser viser, at et kort interventionsforløb, hvor en udefrakommende fortæller, at de har bemærket, at en ung har et stort forbrug, vil kunne få vedkommende til at drikke mindre.

Løsninger på unges risikoadfærd skal ikke nødvendigvis fokusere på risikoadfærden, men snarere tage udgangspunkt i, hvordan den unge trives og er integreret i fællesskabet. Især ved starten af en ungdomsuddannelse er det vigtigt at have øje for, om de nye elever trives og ikke holdes udenfor. I Danmark kan det være meget vanskeligt at blive lukket ind i fællesskabet, hvis man ikke drikker alkohol, hvilket især gælder unge med anden etnisk baggrund. Sørg derfor for at arrangere sociale arrangementer uden alkohol.

Man kan med fordel udpege en eller flere personer, der er særligt inde i problematikken. Det kan evt. være en studievejleder, men det væsentligste er, at det er en person, som eleverne har tillid til. Hvis en elev har et alkoholproblem, er det udtryk for mistrivsel, og beredskabet bør være en del af et samlet hjælpeberedskab for alle former for mistrivsel, hvor hjælp og ikke sanktioner er i fokus. Unge med et højt alkoholforbrug har også den højeste fraværsprocent, så forbruget smitter af på indlæringen. Undersøgelser viser, at elever med et højt alkoholforbrug er overrepræsenteret i gruppen af elever, der trives dårligt i dagligdagen og ikke synes om at gå i skole.

Kilder: "Ungdomsliv", Samfundslitteratur (2009) og "Festkulturer og rusmidler i gymnasieskolen", Sundhedsstyrelsen (2004).

Forældre

Der er en markant stigning i unges forbrug af alkohol, når de forlader grundskolen. I grundskolen er skole/hjem-samarbejdet formaliseret med skole/hjem samtaler, forældremøder etc., men på ungdomsuddannelserne inddrages forældrene ikke i samme grad. Der er dog i høj grad stadig behov for, at de voksne markerer fælles holdninger bl.a. til alkoholforbruget, så uddannelsesinstitutionen kan med fordel indkalde til forældremøder eller på anden måde inddrage forældrene. Til introduktionsmøder er det oplagt at orientere om, hvilken holdning til alkohol, som skolen repræsenterer.

Hvad kan en alkoholpolitik handle om?

En alkoholpolitik kan indeholde mange forskellige elementer. Oplagte elementer er:

- Retningslinjer for brug af alkohol på skolen
- Støttemuligheder i forbindelse med alkoholproblemer
- Samarbejde med lokalsamfundet
- Samarbejde med forældre

En lærer eller anden kan udpeges som ansvarlig for udarbejdelsen af skolens alkoholpolitik. Også kollegaer eller elever med misbrugsproblemer bør høre under vedkommendes ansvarsområde. I en alkoholpolitik skal det være klarlagt i hvilket omfang, der må drikkes alkohol i forbindelse med arrangementer i skolens regi. Desuden skal der være bestemmelser om, hvad skolen vil gøre, hvis reglerne ikke overholdes.

Model til at fastlægge en alkoholpolitik

På ungdomsinstitutioner har de fleste den holdning, at de unge gerne må drikke alkohol ved festarrangementer. Men når festen ligger om torsdagen med skolegang om fredagen, er det så i orden? Og hører alkohol til på en stille videoaften om mandagen?

1. KORTLÆGNING AF DRIKKE SITUATIONER

Som første skridt i en alkoholpolitik er det væsentligt at kortlægge i hvilke situationer, de unge drikker. Inddel eleverne i grupper og bed dem nedskrive alle de situationer, hvor der drikkes alkohol. Det drejer sig naturligvis om arrangementer i skoleregion, men også om sociale sammenhænge uden for skolen. Der er ingen vurdering af de enkelte drikkesituationer, det er blot vigtigt at nedskrive alle. På et gymnasium kan drikkesituationerne fx være følgende:

PÅ SKOLEN:

Introture/dage
Sidste skoledag
Skolefester
Ølfester
Fredagscafé
Hverdagscafé
Særlige begivenheder

EKSKURSIONER:

Introtur
Studieture
Hytteture

UDENFOR SKOLEN:

Morgenfødselsdage
Bytur om torsdagen
Bytur om søndagen

2. VURDERING AF DRIKKESSITUATIONEN

Næste skridt er en vurdering af den enkelte drikkesituation. Nogle drikkesituationer er lette at kategorisere som henholdsvis acceptable eller uacceptable, mens andre er vanskeligere at placere.

Nedenstående er et redskab til at kortlægge hvilke konsekvenser, den enkelte drikkesituation kan få. Vurdér den enkelte situation ud fra forskellige kriterier. Når de forskellige kriterier i den enkelte drikkesituation er kortlagt, afgøres det, om drikkesituationen som sådan er acceptabel, uacceptabel eller et grænsetilfælde.

Situation	Fremmøde	Koncentration i timer	Signal til andre	Adfærd på skolen	Sammenhold	Risiko for ulykker
PÅ SKOLEN						
Sidste skoledag						
Første skoledag						
Skolefest						
Fredagscafé						
Torsdagscafé						
SÆRLIGE BEGIVENHEDER						
Ekskursion						
Introture						
Studierejser						
Hytteture						
UDEN FOR SKOLEN						
Morgenfødselsdage						
Bytur hverdag						
Bytur torsdag						
Bytur søndag						
'Hyggestedet'						

3. ACCEPTABEL ELLER UACCEPTABEL?

Derefter vurderes alle skolens drikkesituationer ud fra, om de er acceptable eller ikke acceptable.

4. FASTLÆGGELSE AF ALKOHOLPOLITIKKEN

Når alle drikkesituationer er placeret i henholdsvis et grønt, gult eller rødt felt udformes alkoholpolitikken. De grønne og røde drikkesituationer er henholdsvis acceptable og uacceptable, mens de gule kræver nærmere drøftelser. Nogle drikkesituationer skal placeres i det røde felt, mens andre måske i en modificeret form (med restriktioner fx i form af begrænsninger af antal genstande eller den tid, den må forløbe) kan placeres i det grønne felt.

Når der således er dannet et overblik over de enkelte drikkesituationer kan skolens alkoholpolitik nedfældes. Der kan naturligvis forekomme drikkesituationer, som er placeret i det grønne felt efter elevdrøftelser, men som skolens ledelse placerer i det forbudte felt. I så fald er divergensen kortlagt, og konflikterne kan forsøges imødegået.

Eksempel på en politik:

Fester på skolen
Byture fredag og lørdag
Café med vennerne i hverdagen (så længe der ikke drikkes over 2 genstande)
.....
.....

Morgenfødselsdage
Alkohol i fritimerne
.....
.....

Konsekvenser

Når alkoholpolitikken er fastlagt mht. til tilladte og ikke-tilladte drikkesituationer er det væsentligt at beslutte konsekvenser, hvis retningslinjerne overtrædes. Hvilke advarsler skal der gives og af hvem? For unge under 18 skal forældrene selvfølgelig orienteres; skal de også det, hvis vedkommende er hjemmeboende, men myndig? Nedfæld i alkoholpolitikken hvilke retningslinjer, der gælder for institutionen, så elever og forældre på forhånd er orienteret inden skolevalg.

Andre modeller

Ovenstående model er udarbejdet af GODA. Syddansk Universitet har ligeledes udarbejdet en model til brug for udarbejdelse af en alkoholpolitik i gymnasiet, der kan ses i bogen "*Festkulturer og rusmidler i gymnasieskolen*", Sundhedsstyrelsen (2004).